

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ		
ΤΜΗΜΑ	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ARC_0400	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	4 ^ο ΤΕΤΑΡΤΟ
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ 4		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις - Θεωρία	1	12	
Εργαστηριακή Άσκηση (Project)	7		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Επιστημονικής Περιοχής (Αρχιτεκτονικός Σχεδιασμός), Ανάπτυξης Δεξιοτήτων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ 2		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ΝΑΙ (στην Αγγλική)		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://eclass.upatras.gr/courses/ARCH591/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα
<p>Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές αποκτούν:</p> <p>Κατανόηση της συνθετότητας του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού Αντιλαμβάνονται την ποικιλία και την αλληλεπίδραση των παραμέτρων που αφορούν στην παραγωγή (σχεδιασμό) πρωτότυπων αρχιτεκτονικών παρεμβάσεων μικρής και μεσαίας κλίμακας. Πιο συγκεκριμένα γνώσεις και κατανόηση της πολύπλευρης προσέγγισης της αρχιτεκτονικής στο σχετικά απλό σαν πρόγραμμα, πλην όμως ουσιώδες ζήτημα της κατοικίας. (ειδικά στο εξάμηνο αυτό το βασικό project είναι ο σχεδιασμός μίας σχετικά μικρής κατοικίας σε ένα λοφώδες τοπίο).</p> <p>Βασικές επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις αρχιτεκτονικής επίλυσης Οι φοιτητές έχουν επαρκείς βασικές γνώσεις α. για την κτιριολογική επίλυση ενός μικρού μεγέθους κτίσματος ώστε να ικανοποιούνται οι ανάγκες των χρηστών, β. για τη διαμόρφωση των σχέσεων και αλληλεξαρτήσεων του με τον άμεσο περίγυρο (έδαφος, κλίμα, πόλη, τοπίο), γ. για την υλική και κατασκευαστική του επίλυση, και τέλος δ. για το πως η πρόταση τοποθετείται ως αρχιτεκτονικό έργο μέσα στο ιστορικό και πολιτισμικό του πλαίσιο.</p> <p>Γνώσεις ιστορικές και κατανόηση του πλαισίου (context) Έχουν επίσης γνώση των ιστορικών προηγούμενων, μέσα από ανάλυση παραδειγματικών κατοικιών του 20^{ου} αιώνα, κατανοούν πως οι δημιουργοί τους έχουν απαντήσει στο ζήτημα της κατοικίας, εκτιμώντας τις παραμέτρους του περιβάλλοντος, και το πολιτισμικό, κοινωνικό, αξιακό πλαίσιο της εποχής τους, και πως έχουν αξιοποιήσει δικές τους αναφορές (ιστορικά επώνυμα παραδείγματα ή την ανώνυμη παράδοση), και πως και γιατί αναθεωρούν και ανανεώνουν την τυπολογία της κατοικίας. Μαθαίνουν να εξετάζουν τις αναφορές συγκριτικά.</p>

Η κατανόηση αυτή υποστηρίζεται από θεωρητικό και επιστημονικό υλικό κατάλληλου επιπέδου (2^ο έτος προπτυχιακών σπουδών) που εφοδιάζει τους φοιτητές με γνώσεις θεωρητικές και πρακτικές (τεχνικές και καλλιτεχνικές) και τους φέρνει σε άμεση και πολύπλευρη επαφή με τις σύγχρονες απόψεις για την αρχιτεκτονική γενικά και ειδικότερα για την αρχιτεκτονική της κατοικίας στον Ελληνικό χώρο, τη Μεσόγειο, και σε διεθνές επίπεδο.

Σύνθεση και δημιουργική εφαρμογή των γνώσεων

Οι φοιτητές είναι σε θέση να εφαρμόσουν τις γνώσεις που αποκόμισαν, συνθέτοντας τις για την παραγωγή σχεδιαστικών προτάσεων με αντικείμενο έναν σχετικά απλό αρχιτεκτονικό χώρο με μικρή έως μεσαία συνθετότητα, εφαρμόζοντας μεθόδους σχεδιασμού και πειραματισμού με υλικές κατασκευές. Ασκούνται στη δημιουργική και καινοτόμα αντιμετώπιση των προβλημάτων.

Διατύπωση κεντρικής ιδέας και επιχειρημάτων μέσω σχεδιασμού

Είναι σε θέση να διατυπώσουν μία συνεκτική κεντρική ιδέα, και στη συνέχεια να την επεξεργάζονται σχεδιαστικά με συνεπή και ενδελεχή τρόπο, και τέλος να την παρουσιάζουν με άρτιο και ολοκληρωμένο τρόπο χρησιμοποιώντας τα βασικά μέσα αρχιτεκτονικού σχεδιασμού (σχέδια, προπλάσματα, εικόνες, κτλ.). Έχουν ασκηθεί σε έναν ολοκληρωμένο τρόπο πρακτικής άσκησης της αρχιτεκτονικής, όπου μαθαίνουν να διατυπώνουν σχεδιαστικά επιχειρήματα, να τα αναπτύσσουν και να τα υποστηρίζουν, και να επιλύουν προβλήματα αρχιτεκτονικά.

Έρευνα, παρατήρηση και ερμηνεία

Έχουν καλλιεργήσει την ικανότητα μέσω επιτόπιας ή άλλης έρευνας, να παρατηρούν με συστηματικό και δημιουργικό τρόπο το υφιστάμενο ανθρωπογενές ή φυσικό περιβάλλον μέσα στο οποίο καλούνται να διατυπώσουν τις αρχιτεκτονικές τους παρεμβάσεις (πόλη, προάστια, ύπαιθρος), να συλλέγουν, να καταγράφουν και να αξιολογούν στοιχεία για αυτό και να τα ερμηνεύουν μέσω χαρτογραφήσεων, διαγραμμάτων, αναλυτικών και ειδικών σχεδίων.

Κατά τη διάρκεια του εξαμήνου οι φοιτητές καλλιεργούν βασικές νοητικές και πρακτικές δεξιότητες όπως:

εντοπισμός των βασικών αρχιτεκτονικών προβλημάτων που τίθενται τόσο από το εξειδικευμένο θέμα μελέτης που τους δίνεται, όσο και από το δικό τους εννοιολογικό πλαίσιο και σύστημα αρχών.

δαισθητικής σκέψης και δημιουργικών πειραματισμών ώστε να προσεγγίζουν το αντικείμενο μελέτης και επίλυσης με αρχιτεκτονική δεξιότητα και καινοτομία.

επικοινωνίας με τα μέσα που διαθέτουν οι αρχιτέκτονες, που τους επιτρέπουν να παρουσιάζουν την έρευνα (βιβλιογραφική και σχεδιαστική), τις ιδέες και τις μελέτες τους ολοκληρωμένα. Δηλαδή δεξιότητες σχεδιαστικές, κατασκευής προπλάσμάτων και υλικών δοκιμών, αναπαραστάσεων εν γένει, αλλά και καλλιέργεια του προφορικού και γραπτού λόγου που πλαισιώνει τη σχεδιαστική δουλειά.

έρευνας και απόκτησης νέας γνώσης πάνω στο αντικείμενο μελέτης τους, γνώσεις που θα τους χρειαστούν στα επόμενα στάδια των σπουδών τους (μαθήματα Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού 5-9, Διπλωματική Εργασία, κ.α.) με μεγάλο βαθμό αυτονομίας.

Γενικές Ικανότητες

Οι φοιτητές καλλιεργούν μέσα από το μάθημα γενικότερες ικανότητες, όπως:

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.

Σχεδιασμός και διαχείριση έργων. Αποκτούν την ικανότητα διαχείρισης με αποτελεσματικό τρόπο των μέσων που έχουν στη διάθεσή τους, μέσα στον σχετικά περιορισμένο διαθέσιμο χρόνο, ώστε να ολοκληρώσουν το έργο τους με επιτυχία.

Λήψη αποφάσεων. Αποκτούν την ικανότητα ιεράρχησης σύνθετων προβλημάτων και παραμέτρων νοητικής συγκρότησης του έργου των, και ανάληψη ευθύνης για τις επιλογές και αποφάσεις τους.

Αυτόνομη εργασία. Καλλιεργούν την ικανότητα ατομικής πρωτοβουλίας για την καθοδήγηση της έρευνας τους, και την ανάπτυξή τους στο πεδίο του Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού.

Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις, και προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής

σκέψης.

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής. Έχουν την ικανότητα κριτικής σκέψης, δηλαδή να διαμορφώνουν κρίσεις και προβληματισμούς για συναφή με το αντικείμενο του μαθήματος κοινωνικά, ηθικά, αξιακά ζητήματα, και να συντάσσουν ένα εννοιολογικό πλαίσιο, και σύστημα αρχών και με αυτό να ενημερώνουν/αιτιολογούν ανάλογα τις σχεδιαστικές επιλογές τους.

Καλλιεργούν τον **σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα.**

Τέλος, καλλιεργούν **την ευγενή άμιλλα** και την **επιθυμία για διάκριση και αριστεία** που τους οδηγεί σε περαιτέρω ανάπτυξη τους.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το τέταρτο εξάμηνο αποτελεί, σε συνέχεια του τρίτου εξαμήνου, προέκταση της έρευνας μέσω σχεδιασμού στο **ζήτημα της κατοίκησης και της κατοικίας**. Σε αντίστιξη με το τρίτο όπου μελετούν τη συλλογική κατοίκηση στο αστικό περιβάλλον, στο τέταρτο εξάμηνο σπουδών οι φοιτητές καταπιάνονται με το ζήτημα της αυτόνομης, ιδιωτικής κατοίκησης στην ύπαιθρο ή σε προαστιακό περιβάλλον, με στόχο να εισαχθούν και σε γνώσεις ανάλυσης και παρέμβασης στο φυσικό ή εν μέρει ανθρωπογενές τοπίο.

Κατά τη διάρκεια όλου του εξαμήνου οι φοιτητές επεξεργάζονται σε στάδια και σε αυξανόμενη λεπτομέρεια επεξεργασίας ένα θέμα, με αντικείμενο τον **σχεδιασμό μίας ιδιωτικής κατοικίας σε σχέση με το τοπίο που την περιβάλλει.**

Οι εργασίες εκκινούν με προκαταρκτικές εργασίες ανάλυσης σημαντικών παραδειγμάτων κατοικίας του 20^{ου} αιώνα, και ταυτόχρονα υλικούς και σχεδιαστικούς πειραματισμούς που επιχειρούν να αναδείξουν την επιθυμητή (για τον καθένα) προγραμματική διάρθρωση της κατοικίας και την ιδέα για την ανάπτυξή της μέσα στο περιβάλλον.

Σε δεύτερη φάση οι φοιτητές διαμορφώνουν την κεντρική ιδέα της παρέμβασής τους, που να αποσαφηνίζει: **α. την προγραμματική διάρθρωση** της κατοικίας (ταυτότητα και επιθυμίες-ανάγκες κατοίκων, λειτουργίες που φιλοξενούνται, χωρικές και λειτουργικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες), **β. την τυπολογική διάρθρωση** (ιεράρχηση και σχέσεις των μερών μεταξύ τους, διάκριση ιδιωτικών και μη ζωνών, οργάνωση κινήσεων και συσχετισμού των χώρων), **γ. την ένταξη στο περιβάλλον** (μορφή της κατοικίας και διάλογος της με τον περίγυρο, προσαρμογή στο ανάγλυφο, κλιματική προσαρμογή), **δ. την υλική και κατασκευαστική φιλοσοφία** (επιλογές βασικών υλικών και κατασκευαστικών μεθόδων, και διαχείρισης πόρων), **ε. την ενσωμάτωση και αξιοποίηση αναφορών** που εμπλουτίζουν και ισχυροποιούν την ιδέα.

Με οδηγό την κεντρική ιδέα, οι φοιτητές περνούν στη συνέχεια στην λεπτομερέστερη αρχιτεκτονική επεξεργασία των θεμάτων τους μέσα από την οποία επιτυγχάνουν την όσο γίνεται αρτιότερη κτιριολογική επίλυση της κατοικίας και του περιβάλλοντα χώρου, την ειδικότερη μελέτη των μορφών, των αναλογιών, της διάρθρωσης των ανοιγμάτων, και την περαιτέρω επεξεργασία της δομικής, κατασκευαστικής και υλικής λογικής.

Η επεξεργασία του θέματος ολοκληρώνεται με την επιμέλεια και αποτίμηση της εργασίας που έχει παραχθεί κατά τη διάρκεια όλου του εξαμήνου και την προετοιμασία του τελικού υλικού παρουσίασης του θέματος, το οποίο πρέπει να υποστηριχθεί με τα απαραίτητα σκαριφήματα, σχέδια, υλικά προπλάσματα υπό κλίμακα, με εικονογράφηση και αναπαραστάσεις και προφορικό και γραπτό λόγο.

Ακολουθεί αναλυτική περιγραφή του περιεχομένου μοιρασμένη σε δεκατρείς εβδομάδες μαθήματος:

- I. Εισαγωγή στο θέμα του εξαμήνου, δομή και προγραμματισμός μαθήματος.
- II. Ανάλυση κατοικιών αναφοράς, συγκριτική μελέτη / Κατασκευή μακέτας εδάφους
- III. Δημιουργικό εργαστήριο παρεμβάσεων στις μακέτες και συζήτηση για την κεντρική ιδέα
- IV. Διάλεξη 1 / εργαστήριο σχεδιασμού, Τυπολογία της κατοικίας
- V. Διάλεξη 2 / εργαστήριο σχεδιασμού, Προγραμματική διάρθρωση της κατοικίας
- VI. Διάλεξη 3 / εργαστήριο σχεδιασμού, Κινήσεις, ιδέα οργάνωσης περιβάλλοντος χώρου

VII.	Διάλεξη 4 / εργαστήριο σχεδιασμού, Αποσαφήνιση κεντρικής ιδέας
VIII.	Ενδιάμεσες παρουσιάσεις (κεντρική ιδέα & έρευνα)
IX.	Διάλεξη 5 / εργαστήριο σχεδιασμού, κτιριολογική επεξεργασία κατόψεις
X.	Διάλεξη 6 / εργαστήριο σχεδιασμού, κτιριολογική επεξεργασία τομές & όψεις
XI.	Σεμινάριο στα studio, υλική και κατασκευαστική φιλοσοφία
XII.	Διάλεξη 7 / εργαστήριο σχεδιασμού, τρόποι ολοκληρωμένης αρχιτεκτονικής παρουσίασης
XIII.	Τελικές παρουσιάσεις / Portfolio Review

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η μαθησιακή μέθοδος συνδυάζει θεωρητική κατάρτιση και προσωπική έρευνα. Μέσω διαλέξεων και παρουσιάσεων διδασκόντων και προσκεκλημένων ομιλητών επιδιώκεται η λειτουργία εργαστηρίων [studios] του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού ως ένα ατομικό και συλλογικό μέσον άσκησης και πρακτικής διερεύνησης.

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	<p>Σεμινάρια και Διαλέξεις Σε εβδομαδιαία βάση (περίπου) οι διδάσκοντες εισάγουν θέματα, προβληματισμούς, θεωρητικές γνώσεις και θεωρήσεις και κριτική ανάλυση παραδειγμάτων μέσω διαλέξεων που γίνονται με συμμετοχή του συνόλου των φοιτητών, ή μέσω σεμιναρίων σε επίπεδο ομάδας (studio) κάθε διδάσκοντα.</p> <p>Ατομική συμβουλευτική και κριτική Το σύνολο των φοιτητών του εξαμήνου οργανώνονται σε μικρότερες ομάδες (studios), συνήθως 15-18 φοιτητών υπό την επίβλεψη ενός διδάσκοντα. Κάθε φοιτητής έχει τη δυνατότητα να συμβουλευτεί και να λαμβάνει καθοδήγηση από τον διδάσκοντα σε εβδομαδιαία βάση. Μέσω της ατομικής συμβουλευτικής αναπτύσσεται ανάμεσα στον φοιτητή και τον διδάσκοντα μία έναν-προς-έναν συζήτηση και κριτική που συμβάλει καθοριστικά στην πρόοδο του θέματος κάθε φοιτητή ξεχωριστά. Η συνεχή παρουσία και συμμετοχή των φοιτητών στο studio είναι απαραίτητη.</p> <p>παρουσιάσεις: ενδιάμεσες και τελική Κατά η διάρκεια του εξαμήνου οργανώνονται 2-3 παρουσιάσεις (παρουσίαση εισαγωγικών ασκήσεων, ενδιάμεση παρουσίαση εξέλιξης των θεμάτων και τελικές παρουσιάσεις). Μέσω των παρουσιάσεων δίνεται η ευκαιρία στους φοιτητές να επιμεληθούν και να οργανώσουν το υλικό της εργασίας τους, να κάνουν αυτοκριτική σε αυτό, να λάβουν κριτική από τους διδάσκοντες και από τους συναδέλφους τους και κατευθύνσεις για την εξέλιξή του, και να αξιολογηθούν. Οι παρουσιάσεις δίνουν την ευκαιρία να μεταδοθεί και να ανταλλαχθεί πολύτιμη γνώση και εμπειρία, και επιτρέπουν να αναπτυχθεί ευρύτερη συζήτηση γύρω από την προβληματική του θέματος του εξαμήνου. Οι παρουσιάσεις είναι δημόσιες, και εξασκούν τους φοιτητές στην ανάπτυξη των επικοινωνιακών δεξιοτήτων του μελλοντικού αρχιτέκτονα. Το αποκορύφωμα του εξαμήνου είναι η ‘τελική’ παρουσίαση κατά την οποία διδάσκοντες και εξωτερικοί κριτές με βάση το portfolio και την παρουσίαση του φοιτητή αποτιμούν το τελικό αποτέλεσμα της συνολικής προσπάθειας.</p>
-------------------------	---

	portfolio Κάθε φοιτητής αναπτύσσει κατά τη διάρκεια του εξαμήνου ένα portfolio. Το portfolio αποτελεί οπτικό δοκίμιο, μέσον αρχειοθέτησης και επικοινωνίας καθώς επίσης σύνοψη της δημιουργικής εξέλιξης μιας μελέτης. Το portfolio προβάλλει τις συνθετικές και αναπαραστατικές ικανότητες του φοιτητή, αναπτύσσοντας σε μια 'αφήγηση' όλη τη διαδικασία σχεδιασμού.	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία Υποστήριξη Μαθησιακής διαδικασίας μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-class και ειδικά διαμορφωμένου ιστότοπου.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις	13
	Ατομικές ασκήσεις πράξης που εστιάζουν στην εφαρμογή μεθοδολογιών και ανάλυση μελετών περίπτωσης	91
	Ατομική Εργασία σε μελέτη περίπτωσης. Εκπόνηση σχεδίων. Αυτοτελής Μελέτη	196
	Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	300
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η αξιολόγηση των διδασκομένων βασίζεται στον βαθμό ανάπτυξης της αναλυτικής σκέψης, της κατανόησης και εμπέδωσης εννοιών, της δημιουργικότητας, της συνθετικής και σχεδιαστικής ικανότητας, καθώς και στη συμμετοχή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία.</p> <p>Η αξιολόγηση βασίζεται στα παρακάτω στοιχεία με τα αντίστοιχα ποσοστά βαρύτητας:</p> <p>συμμετοχή στο studio 40% ανάπτυξη και βελτίωση σχεδιαστικών δεξιοτήτων 20% συμμετοχή στις ενδιάμεσες παρουσιάσεις 20% πληρότητα και ποιότητα portfolio και συμμετοχή στην τελική παρουσίαση 20%</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία:

- Αρτινός, Α., Η ετεροτοπία της καλύβας, Αθήνα: Σμίλη, 2014.
- Le Corbusier, Ένα μικρό σπίτι, Αθήνα: Libro, 1998.
- Heidegger, M., Κτίζειν, Κατοικείν, Σκέπτεσθαι, Αθήνα: Πλέθρον, 2008.
- Sennett, R., Η τυραννία της οικειότητας, Αθήνα: Νεφέλη, 1999.
- Λέφας, Π., Αρχιτεκτονική και κατοίκηση: Από τον Heidegger στον Koolhaas, Αθήνα: Πλέθρον, 2008.
- Λαδά, Α. (επιμ.), Κατοικία: σχεδιάζω, κατασκευάζω, σκέπτομαι, Θεσσαλονίκη: University Studio Press, 2015.
- Φατούρος, Δ., Ένα συντακτικό της αρχιτεκτονικής σύνθεσης, Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο, 2007.
- Καλογήρου, Ν. (επιμ.), Σύγχρονες ελληνικές κατοικίες, Θεσσαλονίκη: Μαλλιάρης Παιδεία.
- Φιλιππίδης, Δ., Νεοελληνική αρχιτεκτονική, Αθήνα: Μέλισσα, 1984.

- Η κατοικία στην Ελλάδα από τον 20ο στον 21ο αιώνα, Αθήνα ΕΙΑ, 2009.